

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Urho Kekkosen kansallispuiston rajauksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetulla lailla on tarkoitus muuttaa Urho Kekkosen kansallispuiston rajausta. Rajausta muutettaisiin siten, että kansallispuistosta erotettaisiin Tankavaaran luontokeskuksen alue (9,3 hehtaaria) ja samalla kansallispuistoon liitettäisiin ns. Suomun Villen alue (198 hehtaaria).

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Urho Kekkosen kansallispuisto on perustettu 4.3.1983 annetulla lailla Urho Kekkosen kansallispuistosta (228/1983). Kansallispuiston rauhoitusmääräyksistä säädetään mainitussa laissa sekä Urho Kekkosen kansallispuistosta annetussa asetuksessa (229/1983). Kansallispuistoon kuuluu alueita Inarin, Savukosken ja Sodankylän kunnista ja sen laajuus on 254 969 hehtaaria. Kansallispuiston rajausta on aiemmin muutettu lailla (565/1991) siten, että puistosta erotettiin kaksi erillistä aluetta, joihin kuului noin 140 hehtaaria valtion omistamia alueita Inarin kunnassa.

Nyt ehdotettavalla rajausmuutoksella kansallispuiston alueesta erotettaisiin noin 9,3 hehtaarin laajuinen Tankavaaran luontokeskuksen alue ja samalla siihen liitettäisiin kansallispuiston koillisreunalla, sen välittömässä yhteydessä Suomujoen varressa sijaitseva noin 198 hehtaarin laajuinen alue. Erotettavan ja liitettävän alueen rajat on merkitty kansallispuiston rajauksen muuttamista koskevan lain liitteenä oleviin karttoihin.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Kansallispuistosta erotettava alue

Urho Kekkosen kansallispuisto kuuluu Natura 2000 –verkostoon (UK-puisto-Sompio-Kemihaara FI1301701). Kyseinen Natura-alue on perustettu asetuksella 27.3.2015/354 erityisten suojelutoimien alueeksi (SAC). Alue on ilmoitettu komissiolle myös lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA). Kyseisen Natura-alueen pinta-ala on kokonaisuudessaan 307 771 hehtaaria.

Kansallispuistosta erotettavaksi esitettävä Tankavaaran luontokeskuksen alue kuuluu UK-puisto-Sompio-Kemihaara –Natura-alueeseen. Luontokeskuksen alueella on myös runsaasti Lapin sotaan liittyviä sotahistoriallisia kohteita; osa alueesta sisältyy valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) kohteeseen ”Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikat”.

Tankavaaran luontokeskusrakennusta on tarkoitus yritystoiminnan muodossa kunnostaa ja laajentaa lisärakentamisen myötä luontomatkailutarkoituksiin. Urho Kekkonen kansallispuiston rauhoitusmääräykset eivät salli suunnitellun kaltaista rakennus- ja yritystoimintaa kansallispuistossa. Alueen erottaminen puistosta mahdollistaisi rakennuksen suunnitellun käytön ja toiminnan kehittämisen.

Luontokeskuksen alue jäisi rajausmuutoksen toteuttamisen jälkeen edelleen valtion omistukseen ja osaksi Natura 2000 –verkostoa.

Metsähallitus on tehnyt arvion Tankavaaran luontokeskuksen käyttötarkoituksen muutoksen vaikutuksista alueen suojeluperusteille. Arvion mukaan vaikutukset voivat olla suoria rakennustoiminnasta aiheutuvia menetyksiä luontotyypin pinta-alassa. Lisäksi matkailutoiminnan ja sitä kautta kävijämäärien lisääntyminen voi aiheuttaa välillisiä vaikutuksia suojeluperusteille elinympäristöjen kulumisen tai lajeille aiheutuvan häiriön vuoksi.

Tankavaaran luontokeskuksen ympäristö lähialueineen on kartoitettu luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien osalta kesällä 2016. Kiinteistön alueella esiintyy 6,2 hehtaaria luontotyyppiä boreaaliset luonnonmetsät (9010). Luontokeskuksen kiinteistöltä tai sen läheisyydestä ei ole havaittu luontodirektiivin liitteen II lajien esiintymiä tai lintudirektiivin liitteen I lajien pesintöjä tai pysyviä reviierejä. Metsähallituksen tekemän arvioinnin mukaan luontokeskuksen alueen merkitys aluekokonaisuuksien ja alueiden eheyden kannalta on hyvin pieni, etenkin kun erotettava alue sisältää tie- ja kiinteistörasitteita ja se sijaitsee kansallispuiston rajalla. Erotettavan alueen osuus kansallispuiston pinta-alasta on 0,4 promillea ja Natura-alueen pinta-alasta 0,3 promillea.

Metsähallituksen tekemän arvion mukaan Tankavaaran luontokeskuksen alueen käyttötarkoituksen muutoksella ei ole merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin tai alueen eheyteen. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut tehdystä Natura-arvioinnista lausunnon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mukaan alueen käyttötarkoituksen muutoksen vaikutukset UK-puisto-Sompio-Kemahaaran Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ja lajeihin on selvitetty asianmukaisesti. Vaikutukset Natura-alueella jäävät vähäisiksi eikä hankkeella todennäköisesti ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin tai alueen eheyteen.

Luontokeskustiinteistön toiminnan jatkamisen ja kehittämisen ei myöskään arvioida vaikeuttavan alueen suojelun toteuttamista jatkossa. Metsähallitus voi maanhaltijana määrittää alueelle suunnitellun toiminnan muodot ja sijoittumisen siten, että Natura 2000 –verkoston luontoarvot eivät vaarannu. Luontokeskuksen ympäristössä sijaitsevat toisen maailmansodan aikaiset kulttuurihistorialliset kohteet turvataan esimerkiksi rajaamalla kohteet sopimusten ulkopuolelle.

2.2 Kansallispuistoon liitettävä alue

Kansallispuistoon liitettäväksi esitettävä ns. Suomen Villen alue rajautuu Urho Kekkonen kansallispuistoon ja kuuluu sen kanssa samaan Natura-alueeseen. Alueen luonnontilaisia harjumetsiä reunustavat harjulammet, piensuot, luhdet, lähteet sekä kirkasvetinen Suomujoki. Alueen harjumetsät (40 hehtaaria) muodostavat merkittävän osan Urho Kekkonen kansallispuiston Natura-alueen harjumetsistä. Kyseiset metsät kuuluvat sekä luontodirektiivin luontotyyppiin Harjumuodostumien metsäiset luontotyypit (9060) että priorisoituun luontotyyppiin boreaali-

HE 109/2018 vp

set luonnonmetsät (9010). Suomen Villen alueella sijaitsee myös arkeologista kulttuuriperintöä, kuten muinaismuistolaitailla (295/63) rauhoitettuja pyyntikuoppia. Alueen länsiosaa on erikseen talousmetsää.

Kokonaisuutena kansallispuistoon liitettävä kiinteistö muodostaa maisemallisesti arvokkaan ja luontotyypeiltään monipuolisen harjualueen Suomujoen varteen ja se täyttää luonnonsuojelulain 10 §:ssä luonnonsuojelualueelle säädetyt yleiset edellytykset. Liittämisen myötä kyseisellä alueella tulevat voimaan Urho Kekkosen kansallispuiston rauhoitussäännökset.

Kansallispuistoon liitettäväksi esitettävä tila on hankittu valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin vuonna 2002 ja se on jo Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hallinnassa ja taseessa. Esityksellä ei siten arvioida olevan suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

3 Asian valmistelu

Metsähallitus on Sodankylän kunnan ja Tankavaaran kultakylän yrittäjän kanssa käytyjen keskustelujen perusteella tehnyt ympäristöministeriölle esityksen kansallispuiston rajauksen muuttamiseksi.

Hallituksen esitysluonnos on ollut lausunnolla 7.5.2018 – 4.6.2018 välisenä aikana. Lausuntoa pyydettiin valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, puolustusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Metsähallitukselta, Museovirastolta, Suomen ympäristökeskukselta, Suomen riistakeskukselta, Sodankylän riistanhoitoyhdistykseltä, Rajavartiolaitykseltä, Saamelaiskäräjiltä, Paliskuntain yhdistykseltä, Lapin liitolta, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Sodankylän kunnalta, Inarin kunnalta, Savukosken kunnalta, Lapin paliskunnalta, Suomen luonnonsuojeluliitolta, Luonnonsuojeluliiton Lapin piiriltä, Luonto-Liitolta, BirdLife Suomi ry:ltä, WWF Suomelta, Suomen Latu ry:tä, Inari-Saariselkä Matkailu Oy:ltä, Pohjois-Sodankylän Matkailuyhdistys ry:ltä, Vuotson kyläyhdistys ry:ltä, Vuotson saamelaisseura ry:ltä, Sompio-seura ry:ltä ja Kultamuseosäätiöltä. Hallituksen esitysluonnos toimitettiin lisäksi lainsäädännön arviointineuvostolle, mutta se ei ole ilmoittanut ottavansa esitystä käsittelyyn.

Esityksestä antoivat lausuntonsa Sodankylän, Inarin ja Savukosken kunnat, Metsähallitus, Museovirasto, Suomen ympäristökeskus, BirdLife Suomi ry, Paliskuntain yhdistys, Suomen Latu, Vuotson kyläyhdistys ry, Pohjois-Sodankylän matkailuyhdistys ry ja Kultamuseosäätiö. Rajavartiolaitys ja valtiovarainministeriö ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiassa.

Lausunnoissa suhtauduttiin pääosin positiivisesti ehdotukseen. Sodankylän, Inarin ja Savukosken kunnilla ei ollut erityistä huomauttamista lakiehdotuksesta. Sodankylän kunnan mukaan ehdotettu rajausmuutos on tärkeä alueen kehittämisen kannalta. Savukosken kunnan mukaan ehdotusta voidaan pitää perusteltuna ja kannatettavana. Myös Suomen Latu, Vuotson kyläyhdistys ry, Pohjois-Sodankylän matkailuyhdistys ry sekä Metsähallitus pitivät lakiehdotusta kannatettavana. Suomen ympäristökeskus piti harjumetsien ja boreaalisen luonnonmetsän suojeluarvojen turvaamisen kannalta perusteltuna Suomen Villen alueen liittämistä kansallispuistoon ja katsoi, että myös Tankavaaran luontokeskuksen osalta rajauksen muuttaminen perustuu kattavaan selvitykseen. BirdLife Suomi ry kannatti puiston laajennusta, mutta piti Tankavaaran luontokeskuksen alueen erottamisen perusteluja riittämättöminä.

Paliskuntain yhdistys katsoi lausunnossaan, että ehdotetun mukainen rajauksen muuttaminen ei sellaisenaan aiheuta merkittäviä muutoksia tai kielteisiä vaikutuksia Lapin paliskunnan poronhoidolle. Tankavaaran alueen kehittämisessä ja suunnittelussa tulee Paliskuntain yhdistyksen mukaan kuitenkin myös jatkossa turvata poronhoidon edellytykset.

Museoviraston lausunnossa esitettiin tarkempia tietoja Tankavaaran luontokeskuksen ja Suomen Villen alueen kulttuurihistoriallisista arvoista. Museoviraston näkemyksen mukaan Tankavaaran alue on merkittävä kulttuuriympäristö, jonka kulta- ja sotahistoriaan liittyvää perintöä tulee vaalia ja turvata. Myös kansallispuiston ehdotetulle laajennusalueelle ulottuu muinaismuistolailla suojeltuja kohteita.

Lausuntojen johdosta esityksen perusteluihin on tehty eräitä alueiden tietoihin liittyviä sekä teknisluontoisia tarkennuksia.

4 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Urho Kekkosen kansallispuiston rajauksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston rajaus

Urho Kekkosen kansallispuistosta annetulla lailla (228/1983) perustetun Urho Kekkosen kansallispuiston rajausta muutetaan siten, että kansallispuistosta erotetaan noin 9,3 hehtaarin laajuinen alue ja siihen liitetään noin 198 hehtaarin laajuinen alue. Molemmat alueet ovat valtion omistuksessa ja sijaitsevat Sodankylän kunnassa.

Alueiden rajat on merkitty tämän lain liitteinä oleviin karttoihin.

2 §

Voimaantulo

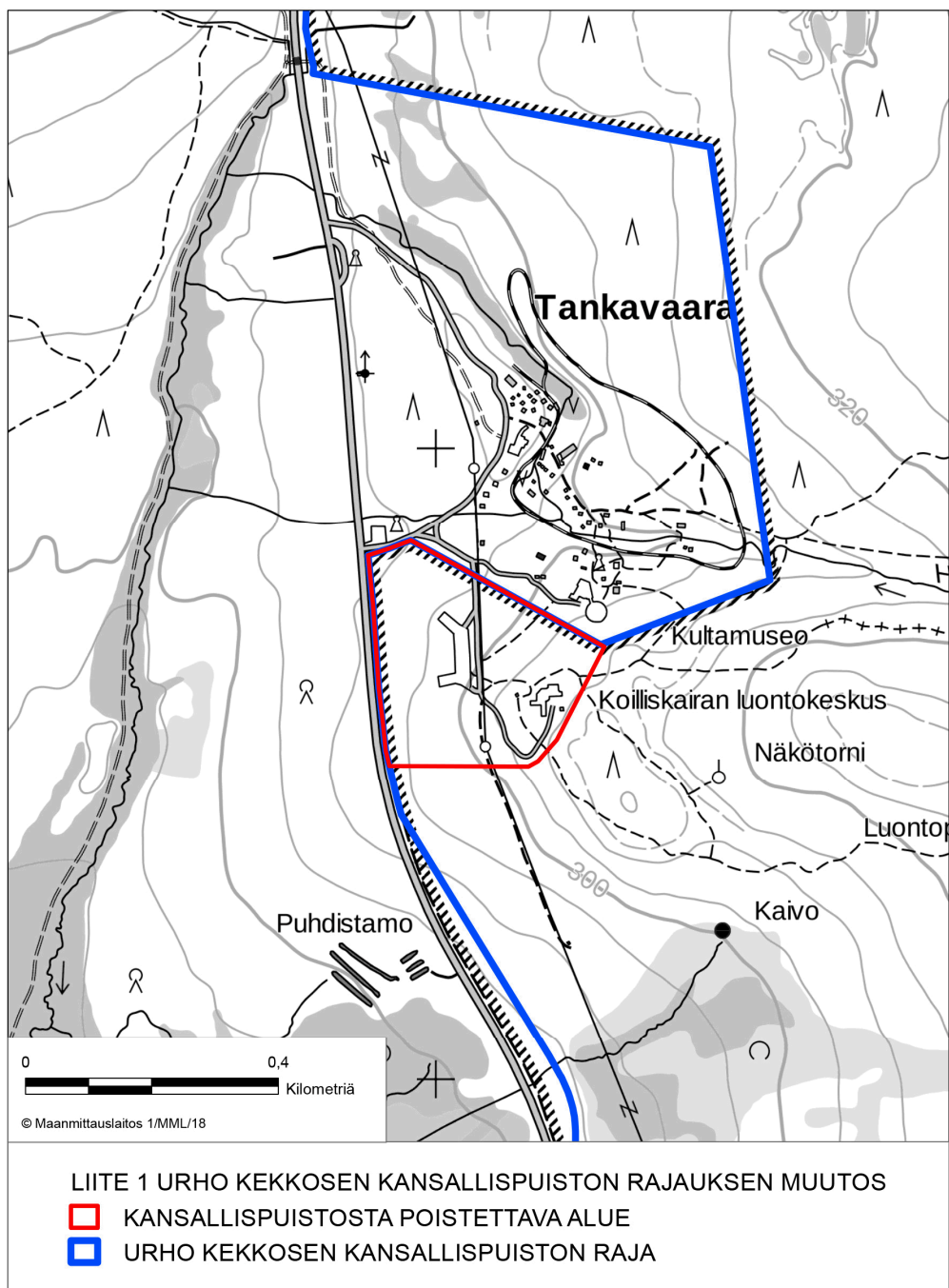
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

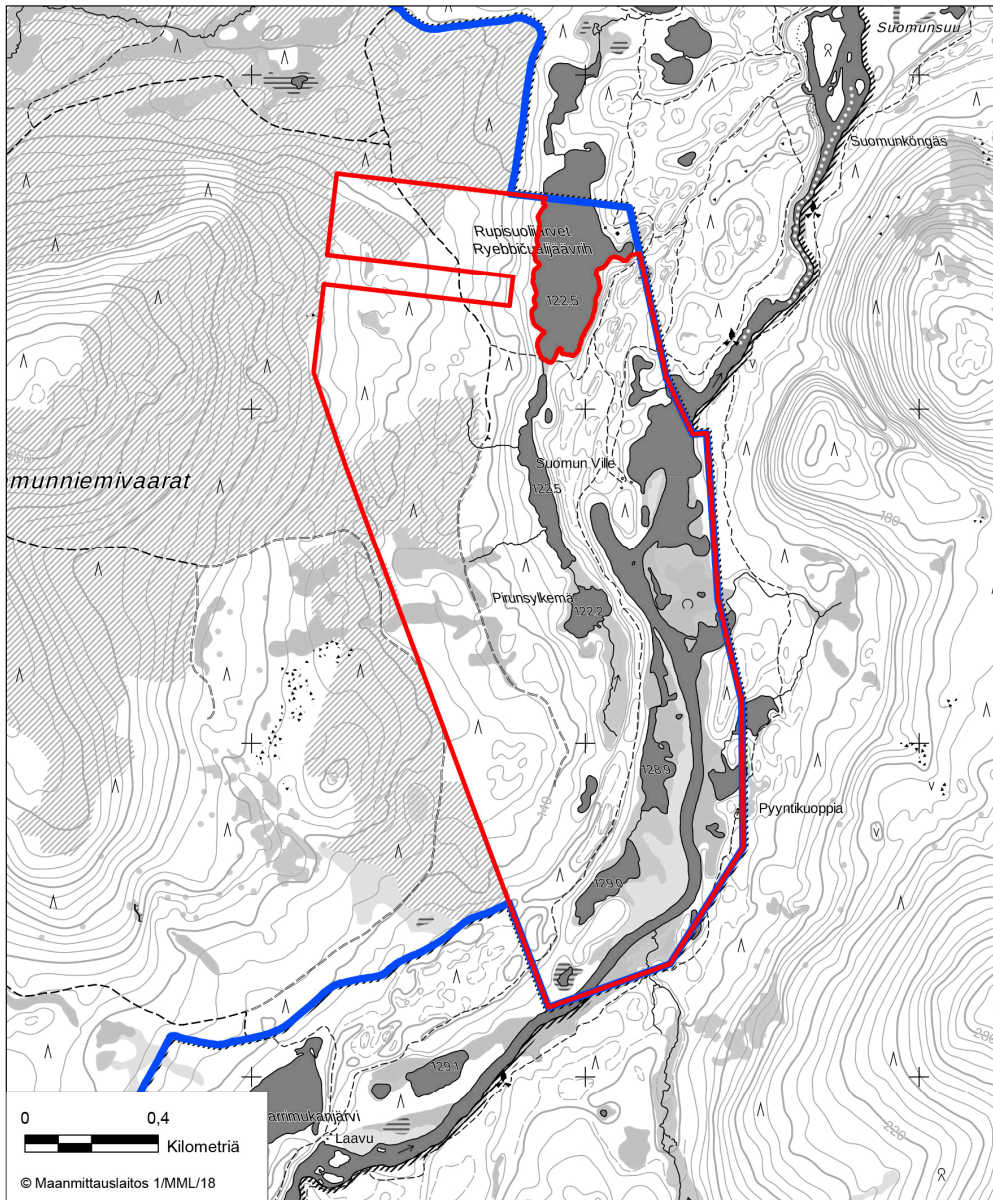
Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

LIITE 2 URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTON RAJAUKSEN MUUTOS

- KANSALLISPUISTOON LIITETTÄVÄ ALUE
- URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTON RAJA